

روایت زنان اندیمشک
از رخت شویی در دفاع مقدس

خون

حوض خون

روایت زنان اندیمشک از رخت شویی در دفاع مقدس

تحقیق: فاطمه سادات میرعالی، زهرا بختور،
سمانه نیکدل، سمیه تتر، نسرين تتر، مهناز الفتی پور،
آمنه لهراسبی، نرگس میردورقی
تدوین: فاطمه سادات میرعالی

حوض خورشید

حوض خورشید

سررتایف، میرعلی، قاضیه‌سادات. ۱۳۶۹.
 عنوان و نام پندآور: حوض خورشید، رخت‌شویی سال‌های دفاع مقدس به روایت زنان
 اندیمشک/ تدوین: قاضیه‌سادات میرعلی، تحقیق قاضیه‌سادات میرعلی. [ژوئیکران]،
 ویرایش: سجاد محمدیان، مدیر: زین‌العابدینی نیائی، تهیه شده در واحد تاریخ شفاهی دفتر
 مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی.
 مشخصات نشر: تهران، راه پار، ۱۳۹۹.
 مشخصات ظاهری: ۵۱۴ ص.
 فهرست: تاریخ شفاهی جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی زنان انقلاب، ۴.
 پشتیبانی جنگ، ۲.
 شابک، ۷-۸۲-۶۶۸۹-۶۲۲-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: غنیا
 یادداشت: تحقیق قاضیه‌سادات میرعلی، رهرا: هنور، سمائه نیکدل، سمیه تیر، لبرین
 تیر، مهناز الغنی پور، آمنه لهراسبی، ترکس میردورانی
 عنوان دیگر: رخت‌شویی سال‌های دفاع مقدس به روایت زنان اندیمشک
 موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- زنان -- خاطرات
 موضوع: Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Women -- Diaries
 شناسه افزوده: دفتر مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی، واحد تاریخ شفاهی
 زده بندی کنگره، D89V۲۷
 زده بندی دیویی، ۹۵۵/۸۲۲۰۱۲۲
 شماره کتابشناسی ملی، ۷۵۰۸۲۵۲

تقریظ حضرت آیت الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب بر کتاب حوض خون:

«اولین احساس، پس از خواندن بخش‌هایی از این کتاب، احساس شرم از بی‌عملی در مقایسه با مجاهدت این مجاهدان خاموش و بی‌ریا و گمنام بود. آنچه در این کتاب آمده بخش ناشناخته و ناگفته‌ای از ماجرای عظیم دفاع مقدس است. باید از بانوی پرکار و صبور و خوش سلیقه‌ای که این کار پرزحمت را به عهده گرفته و بخوبی از عهده بر آمده است و نیز از موسسه جبهه فرهنگی عمیقاً تشکر شود.»

بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار دست‌اندرکاران کنگره شهدای استان زنجان

من اخیراً یک کتابی خواندم به نام «حوض خون». البته من در اهواز دیده بودم؛ خودم مشاهده کردم آنجایی را که لباسهای خونی روزی زندگان را و ملحفه‌های خونی بیمارستان‌ها و زندگان را می‌شستند؛ [اینها را] دیدم. که این کتاب تفصیل این چیزها را نوشته؛ انسان واقعاً حیرت می‌کند؛ انسان شرم‌منده می‌شود در مقابل این همه خدمتی که ایر بانوان انجام دادند در طول چند سال و چه زحماتی را متحمل شدند؛ اینها چیزهایی است که قابل ذکر کردن است

۲۴ مهر ۴۰۰

حوض خون:

روایت زنان اندیشمند از رخت‌شویی در دفاع مقدس

پهلو شده در واحد تاریخ شفاهی دفتر مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی

- تحقیق: فاطمه سادات میرعالی، زهرا یختور، سمانه نیکدل، سمیه نثر
- نسرین نثر، مهناز الفتی‌پور، آمنه لهراسی، نگین مرادوری
- تدوین: فاطمه سادات میرعالی
- ویراستار: سجاد محمدی، منیره زین‌العابدینی رناتی
- صفحه‌آرایی: حسین شهریار
- مدیر تولید: رضا کاظم‌لو
- امور فنی: حبیب‌امیر حسین کوبینی
- ناشر: راه‌یار
- شابک: ۷ - ۸۴ - ۶۸۸ - ۶۲۲ - ۹۷۸
- شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
- چاپ: چهارم
- قیمت: ۱۲۵,۰۰۰ تومان

دفتر مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی:

- تهران، بلوار کشاورز، خیابان ۱۶ آذر، پلاک ۶، حسینیه هنر
- مشهد، خیابان مدرس، کوچه مدرس ۴، پلاک ۱۰، حسینیه هنر
- قم، خیابان معلم، بین معلم ۱۲ و میدان روح‌الله، پلاک ۱۳۱
- سبزوار، خیابان بهیق، بهیق ۱۸، انتهای بن بست فهاقی، پلاک ۳

📞 @RaheYarPub

🌐 www.AmmarYar.ir

🌐 www.RaheYarPub.ir

🌐 www.VaKetab.ir

برخی مراکز پخش:

- پاتوق کتاب: ۰۲۳۱۰۷۷
- کتاب فردا: ۰۲۳۲۷۴۶۹۲
- پخش کتاب‌رسان: ۰۵۱۲۷۲۲۳۲۲۲
- پخش کتاب پردازان: ۰۵۱۲۲۲۳۳۹۱۰
- کتاب کاظمی: ۰۲۳۲۷۴۰۸۴۴
- به نشر: ۰۲۱۸۸۹۶۴۶۶
- پخش فذک: ۰۹۱۲۷۵۰۶۱۹۱
- کتاب طرفه: ۰۹۲۳۵۳۴۴۴۱۶

این کتاب را تقدیم می‌کنم به
 همه شهدا و مادران و همسران آنان که محرک تشکیل موسسه فرهنگی هنری شهید
 جواد زیوراری بوده‌اند و حمایت‌های مادی و معنوی آنان همواره عامل دوام موسسه بوده.

فهرست

۷	پیشگفتار ناشر.....
۱۱	مقدمه.....
۲۳	زهره ملک نژاد (خانم حسین پور).....
۳۳	خدیدجه داغری.....
۳۷	پورن دوخت لین من.....
۴۳	ماما پایی.....
۴۷	ملک تاج خسرویگی.....
۵۳	اکرم سروندی.....
۵۷	شوکت ناطقی (ننه غلام).....
۸۱	فرشته غافلی.....
۸۷	اشرف صمدی فر.....
۹۳	لیلی نیازی.....
۹۷	گوطلا تجدد.....
۱۱۱	تاج اکبری امین (ننه توکل).....
۱۱۷	قدم خیر حسنوند (ننه نورالدین).....
۱۲۱	فاطمه ادیبی نژاد.....
۱۲۵	نیکزاده میرزاوند (ننه هوشنگ).....
۱۲۹	خدیدجه بیاد (خانم زارعی، ننه عبدالکریم).....
۱۴۳	نصرت صفری (خانم فرخزاد، ننه محمود).....
۱۴۹	گل طلا داوودی.....
۱۵۵	خاور تقی زاده.....
۱۵۹	مریم خردمند (ننه قربان).....
۱۷۳	زهره احمدنژاد.....
۱۸۵	مهین خوشحال زاده (خانم حیدری).....
۱۸۹	زهره تقی نژاد.....
۱۹۳	نصرت پایی.....
۱۹۹	فاطمه بااحمدی (خانم صفری).....
۲۰۹	گوهربانو بهرامی.....

۲۱۳	زهرآزیراک
۲۱۹	نصرت رحیمی زاده
۲۲۱	سیده مریم موسوی
۲۲۷	فاطمه اسلامی پور
۲۴۱	طاهره تقی نمدمال زاده
۲۴۷	ناهدید نیازی
۲۵۱	معصومه احمدنژاد
۲۵۹	فاطمه قاسمی (ننه محمد)
۲۶۵	فریبا مهمان دوست
۲۶۹	آقابزرگ پاپی
۲۷۵	زهره لویسی
۲۸۱	طاهره رزار
۲۸۳	عطیه چترچی
۲۸۹	شوکت دزفولی
۲۹۳	مریم نیک پی
۲۹۷	صغری بُستاک
۳۰۱	سیمین تخته شاهی
۳۰۷	فاطمه نامی پور (خانم شعبانی)
۳۱۳	شهناز شعبانی
۳۱۷	مینو جمیل
۳۲۳	گلّی سعادت
۳۲۷	هُما پوریگانه (خانم موسی زاده)
۳۳۵	بتول رضوانی
۳۳۹	فاطمه میرچناری
۳۴۱	صدیقه فلاح
۳۴۵	منیژه هارونی
۳۵۱	پروین بُربھاری
۳۶۱	شهبین آهنگر
۳۶۵	زینب دریکوند (ننه محمد)
۳۸۵	فاطمه علی پور
۳۸۹	سیده بی بی موسوی
۳۹۳	ایران امامی گتوندی
۳۹۹	فرنگیس منصوری بوهمدانی
۴۰۳	صغری عیدی نژاد
۴۰۹	حشمت خادم
۴۱۳	تاج ماه اسدی بُنه
۴۱۹	ماه بی بی شرفی
۴۲۷	خاتون حاجی حاجی
۴۳۷	تصاویر
۴۶۷	شهدای منتسب به خانم های رخت شوی
۴۷۹	مکان رخت شویی و بیمارستان شهید کلاتری در دهه ۹۰
۴۸۵	راوی ها

پیشگفتار ناشر

تاریخ‌نگاری انقلاب اسلامی عمیقاً به «روایت زنان» این انقلاب و طبعاً به خود انقلاب بدهکار است. زنان شهید انقلاب و دفاع مقدس، زنان مبارز پیش از انقلاب، همسران مبارزان انقلاب، همسران رزمندگان و شهدا و آزادگان و جانبازان، مربیان پرورشی، معلمان و مبلغان فرهنگی، جهادگران، دانشمندان، پژوهشگران، کارآفرینان و... هنوز به راستی روایت نشده‌اند؛ زنانی که محور خانواده بوده‌اند و حضور آن‌ها در عرصه‌های گوناگون، مساوی با همراهی و حضور اعضای خانواده در انقلاب بوده است. آن‌ها در سکوت، تمام بار تربیت نیروهای انقلاب را به دوش کشیده‌اند و باز هم در سکوت، روایت تلاش و مجاهدت زنانه و مادرانه خود را در حاشیه موفقیت مردان انقلابی‌شان دیده‌اند.

جایگاه زنان در میانه و گوشه‌گوشه رویدادهای سازنده و مقوم انقلاب اسلامی و همچنین در خلق مفاهیم و ساختارها و نهادها و نیز تثبیت ارزش‌ها و تداوم کنش‌های انقلابی انکارناپذیر است؛ اما در جریان تاریخ‌نگاری رویداد محور و شهرت زده و کلیشه‌ای، غالباً به سفیدی بین سطور و گاهی هم به تک روزه‌هایی سپرده شده است که مردان انقلاب در روایت‌های خود، به دنیای زنان انقلاب و پشتیبانی انقلاب باز کرده‌اند.

حضور کم‌تعداد زنان در جمع شخصیت‌های سیاسی که بیشتر آثار تولیدشده در حوزه تاریخ‌نگاری انقلاب اسلامی را به خود اختصاص داده‌اند نیز مزید بر علت شده است تا حافظه تاریخی ایرانیان از روایت حماسه‌های مداوم و پرتکرار و البته بی‌صدای زنان جامعه، در مقایسه با سهم مردان، تقریباً خالی بماند و نهایتاً در

کلیشه‌ها خلاصه شود. در حالی که اگر آنچه از «الگوی سوم زن» در انقلاب محقق شده است، به خوبی روایت شود، نه تنها روایت تاریخی ما از رویدادها کامل می‌شود، بلکه می‌توانیم برای برخی مسائل زن امروز، مثل تعارض نقش‌ها، با مراجعه به تجربه زیسته «زن ترار انقلاب» پاسخ‌هایی بیابیم.

زن ترار انقلاب اسلامی می‌تواند زنی باشد در دل روستایی که با چند بچه قدونیم‌قد، کنار تنور، برای جبهه‌ها نان می‌پزد. می‌تواند زنی باشد که به خواست خدا فرزندی ندارد؛ اما عرصه تکلیف را رها نمی‌کند و با راه‌اندازی مکتب یا مدرسه‌ای، کمر به تربیت فرزندان جامعه پیرامونش می‌بندد. می‌تواند دختر مجردی باشد که دست روزگار سرنوشتش را به گونه‌ای رقم زده است که در کنار پدر و مادر یا خواهر و برادر یا حتی عمویا عمه‌اش زندگی می‌کند؛ اما بلا تکلیف و یله، روزگار نمی‌گذراند و برحسب توانش کارهای بر زمین مانده را به دوش می‌کشد. می‌تواند زنی باشد که در کنار همسر داری و تربیت فرزندان، خودش و جامعه‌اش را هم به خاطر دارد و... تاریخ انقلاب ما پر است از این زنان، چراغی باید تا آن‌ها را در اطرافمان ببینیم.

خلاً خسارت بار این روایت را جریان‌های غرب زده و فمینیستی، به خوبی پر می‌کنند و در فقدان روایت زنان به معنای واقعی کلمه «تاریخ ساز» انقلاب اسلامی، به ترویج الگوهای غیروومی، بیگانه با سنت و آیین و فرهنگ و نیز مستحیل در یوتوپای غربی مشغول‌اند.

تلاش برای پرکردن این ظرفیت خالی، هم ادای دین به حافظه ملی ایرانیان است برای درک بهتر تاریخ مردمی انقلاب و هم کمک به ترسیم چهره زن انقلابی مسلمان. آنگاه و پس از چند سال، تکثر روایت‌های زنان از رشد و بالندگی آرام و مستمر انقلاب و رویش هایش، به تدریج اطلاعاتی متقن و فضایی امن در اختیار اهالی علوم انسانی و مطالعات زنان قرار می‌دهد تا جایگاه و نقش زن در اندیشه اسلامی را مبتنی بر تجربه‌های پرتکرار نسلی انقلابی تحلیل و ترسیم کنند. همچنین، به هنرمندان سینما و غیر سینما و صاحبان رسانه کمک می‌کند تا اگر قصد انصاف دارند، چهره واقعی زن امروز و دیروز و نیز چهره آرمانی زن فردا را چنین بلند و ایستاده ترسیم کنند.

ترسیم این جایگاه به خودی خود اهمیت ویژه‌ای دارد؛ اما هم‌زمان، به مقایسه

تعریف زن تراز در دوره پیش و پس از انقلاب هم کمک می‌کند و یاریگر دختران و زنان جوان در مقایسه زن تراز اسلام و انقلاب اسلامی با زن تراز تمدن غرب است.

■ ■ ■

واحد تاریخ شفاهی دفتر مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی، برای شناسایی و بازنمایی الگوهای مردمی و متکثر از تجربه زیسته زنان در انقلاب، تلاشی را آغاز کرده است. بدیهی است هرآنچه انجام شده و در دست انجام است، در مقایسه با انبوه حماسه‌ها و مجاهدت‌های غرورآفرین و تحسین‌برانگیز زنان و مادران در پیشبرد انقلاب اسلامی پُرکاهی بیش نیست.

از طرفی برای تمرکززدایی از ثبت تاریخ شفاهی در کلان‌شهرها و عدالت در روایت از نهضت انقلاب، مجموعه گروه‌های تاریخ شفاهی از طرف دفتر مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی در شهرهای مختلف حمایت و راه‌اندازی شدند. کتاب پیش‌رو از مجموعه تلاش‌ها و اقدامات دفتر تاریخ شفاهی شهید زیوداری اندیمشک است که از سال ۹۳ با حمایت و آموزش دفتر مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی راه‌اندازی شده است. امید است به یاری خدا تلاش‌ها در این حوزه، به ثبت و تثبیت بخشی از تجربه انقلاب اسلامی بینجامد.

واحد تاریخ شفاهی

دفتر مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی